

Op Pad met ... Dirk Draulans bij Doel

CV Dr. D. Draulans

- 1974-1979 licentiaat Dierkunde aan de KU Leuven.
- 1979-1983 doctor in de Wetenschappen aan de KU Leuven (1983), specialisatie gedragsecologie
- 1983-1985 postdoctoraal onderzoeker aan de KU Leuven, onderzoek naar de invloed van blauwe reigers op viskwekerijen.
- 1985-1987 *academic visitor* aan de universiteit van Oxford, studie van evolutiemo-
dellen.
- 1987-heden redacteur bij het weekblad Knack
- 1989-heden auteur van zestien boeken waaronder romans en reisverhalen
- 2003-2006 vaste gast in De Laatste Show (TV1)
- 2010 presentator van Beagle, in het kielzog van Darwin voor Canvas en de VPRO
- 2010-2014 scenarist/presentator van tien wetenschappelijke documentaires voor Canvas.

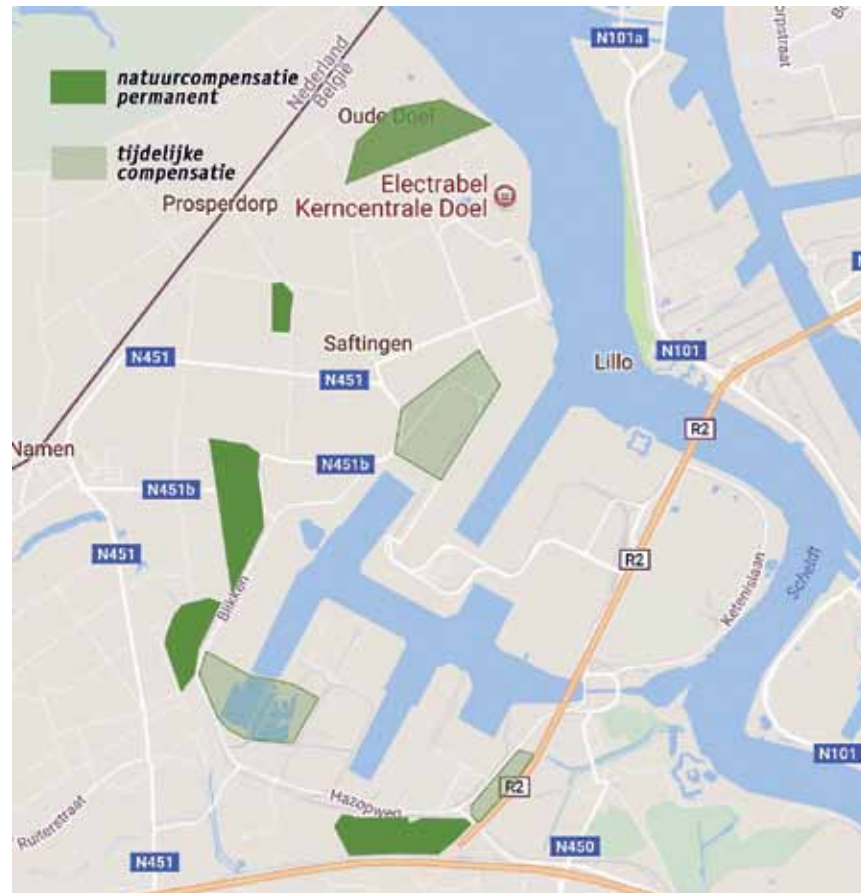
Natuur mag geen ondergeschoven kindje zijn

Dirk Draulans, bioloog, journalist en TV-persoonlijkheid in Vlaanderen heeft ook een tijdlang gewerkt als oorlogscorrespondent. Is dat misschien de reden dat hij domi-
cilie koos in de streek rond het dorp Doel? Het verzet tegen de uitbreiding van de
Antwerpse haven en het conflict landbouw-natuur is hier ongemeen fel en verbeten.
Draulans: "Ik woonde hier nog geen half jaar toen een boer mij toebeet: 'Als ik je op
de dijk zie, ik rij je eraf hè, en met een tracteur hè, en je kruipt niet meer overeind
hè.'"

De Antwerpse Haven heeft de polders op de linker Schelde-oever rond Doel en het dorp zelf sinds de jaren zestig van de vorige eeuw op haar netvlies als plek voor uitbreiding van de haven met enkele (container)dokken. Vanaf eind jaren zeventig zijn daarvoor al gronden verworven. Op een deel van die gronden en op de oevers van de Schelde heeft zich waardevolle natuur ontwikkeld, beschermd door de Europese richtlijnen. En bij de havenuitbreidingen die al zijn gerealiseerd, zoals de aanleg van het Deurganckdok is die wat we in Nederland 'tijdelijke' natuur zouden noemen gecompenseerd door nieuwe natuur. Volgens de boerenactievoerders jaagt de natuur de boer van zijn velden en akkers. Draulans ziet dat anders:

"Het beeld is ontstaan dat hier honderden boeren onteigend zijn voor die nieuwe natuur. Dat is bullshit, hè. Daar rekenen ze dan elke boer bij die een vierkante meter grond is kwijtgespeeld. In het echt gaat het om 500 hectare die de landbouw is kwijtgespeeld en 15 boeren die verdwenen zijn voor alle nieuwe natuur hier in de regio. Dat is veel als je dat zo puur bekijkt. En je gaat mij nooit horen zeggen dat ik met plezier een boer van zijn erf zal zien verdwijnen. Maar die mensen zijn niet zomaar van hun grond gegooid, die zijn goed gecompenseerd door zogenaamde flankerende maatregelen. Kijk de grootste boerenactivist hier in de streek, die is in januari begonnen in Zottegem. Prachtige boerderij. Die is nu content. Die wou per se een goede boerderij omdat hij zonen had die

Bron: Beheercommissie Natuur Linkerschelde-oever

de stiel wilden verder zetten. Terwijl mijn buurvrouw, die ook onteigend is, nog even verder boert. Zij heeft twee kinderen die niet in de boerderij willen. Dat is een uitdovend verhaal. Zij stopt op een moment dat de schulden afbetaald zijn. Er wordt dus constant rekening gehouden met wat die boeren willen."

Waarom is het debat hier dan toch zo conflictueus?

"Er zijn een paar dingen gebeurd waardoor natuur en landbouw op een nogal affreuzende manier tegen elkaar zijn opgezet. Aanvankelijk werd de tegenstand tegen de havenuitbreiding en het verdwijnen van Doel georganiseerd door de Bond Beter Leefmilieu, samen met Natuurpunt, de boeren en de

plaatselijke actiecomités. Er was eenheid. Maar toen is Natuurpunt (vergelijkbaar met Natuurmonumenten in Nederland, red.), die merkte dat ze in al die procedures voor behoud van natuur tegen de haven altijd aan het kortste eind trok, met die havenmensen gaan babbelen. En daar is een soort consensus uitgekomen dat Natuurpunt de natuur in de haven mocht beheren en dat zij mee inspraak zou hebben over inrichting en beheer. En op die manier is er dus meer natuur bijgekomen. Hun uitgangspunt was: wij zijn een pragmatische organisatie, wij willen natuur behouden, beheren en maken; dit is voor ons een duidelijk betere strategie dan eindeloos procederen tegen de haven. Met dat akkoord heeft Natuurpunt het conglomeraat met de actievoerders en de boeren verlaten om zich te associëren met de haven. Voor de landbouw was dat verschrikkelijk want die verloren hun belangrijkste alliantie.”

“Natuurpunt heeft ook niet altijd even verstandig gecommuniceerd. Het gebied Putten Weiden hebben ze moeten opgeven, zogenaamd omdat er insijpeling van zoet water was waardoor natuurwaarden verloren gingen. De andere actievoerders geloven dat niet en snappen niet dat Natuurpunt authentieke natuur opgeeft omdat die niet past in de grote plannen van de haven. Ze zijn ook veel agressiever dan de doorsnee natuurliefhebber die toch dikwijls een rustige en bezadigde, meestal ook al wat oudere mens is. Die activisten, dat zijn boeren die verder willen. En de voorman van

Doel2020, het burgercomité dat strijdt voor behoud van Doel, heeft een extreem nationalistisch verleden. Als 20-jarige met een helm op zijn kop sloeg hij betogingen van links uit elkaar en cafés van Turken in Sint-Niklaas kort en klein. Dus die man is het een en ander gewend. Bij momenten is hij heel intimiderend. Dat geeft spanning. Ik kan er tegen, maar een natuurwachter hebben ze echt buiten gekoeioneerd, beschuldigd van een moordaanslag en poging tot doodslag. Zo ver gaat dat. Ik kan goed met die mens opschieten. We hebben een soort vriendschapsband. En soms zeggen we tegen elkaar: vanavond gaan we het eens niet over de zaak hebben, gaan we gewoon pinnten drinken en wat over de wijven leuteren.

Ik lijk zo soms de enige brug tussen de activisten en Natuurpunt.”

Die activisten zeggen ook dat de nieuwe natuur niet past in de polder.

“Rechts in Vlaanderen heeft de rare neiging om natuurbehoud te beschouwen als een soort verlengstukje van het Vlaams nationalistisch erfgoed. Ze zeggen: die polder hier is al honderden jaren hetzelfde dus die nieuwe natuur past hier niet. Voor hetzelfde geld zou je dan kunnen redeneren dat je geen tractoren op het veld moet toelaten, want die waren er 100 jaar geleden ook niet. Dan moet je maar keuterboertje blijven. Maar het is eigenlijk alleen de natuur die moet blijven zoals het was en al de rest

mag evolueren, en vooral de landbouw.’
 “Ze zeggen ook: ‘Die nieuwe natuur is waar-
 deloos want de grutto en de kluut krijgen
 geen jongen groot.’ Vorig jaar zijn inder-
 daad zeker 50 tot 60 nesten van kluten op
 de slikplaten onder water gelopen omdat
 het zo’n ontzettend nat voorjaar was. Geen
 enkele kluut die haar jongen heeft groot-
 gebracht, behalve achteraf een aantal kop-
 pels met een tweede legsel op een opge-
 spoten terrein. Dit jaar hebben ze dan weer
 geweldig goed geboerd met 30 tot 40 kop-
 pels waarvan ik jongen heb zien groot ko-
 men. De kluut en de grutto zijn vogels die
 30 jaar oud kunnen worden. Dus die kun-
 nen het zich permitteren om een paar jaar
 over te slaan inzake broedsucces. Maar dat

krijg je dus niet uitgelegd aan die natuur-
 haters die dat ecologisch denken niet heb-
 ben. Nog een voorbeeld: ‘De kneu, de kneu
 is hier weg! Verdwenen omdat al de boom-
 gaarden gekapt zijn voor de nieuwe natuur.’
 Maar er zitten hier nog altijd kneus, alleen
 zitten ze niet meer in de boomgaarden
 maar langs de dijken en in de tuinen van de
 activisten van Doel2020.
 Ze gebruiken gewoon het plaatje dat ze
 kennen en de argumenten die ze kunnen
 gebruiken om te zeggen: we moeten hier
 het erfgoed behouden en daar past die
 nieuwe natuur niet in.”

*De strijd tegen natuurcompensatie en de uit-
 breiding van de haven is door Doel2020 ook*

*met juridische middelen gevoerd. Na vijf tot
 zes jaar procederen bij de Raad van State,
 het Grondwettelijk Hof en het Europese Hof
 van Justitie heeft de Raad van State de werk-
 groep in het gelijk gesteld. De Europese na-
 tuurcompensatieregeling uit de Vogel- en
 Habitatrichtlijn is in het verleden niet cor-
 rect toegepast door de Vlaamse regering. De
 consequentie is dat havenuitbreidingswerken
 zijn stilgelegd en dat er nu alternatieven ge-
 zocht worden voor de geplande uitbreidingen
 die ten koste gaan van de natuur.*

Wat is er in het verleden misgegaan?

“De oude werkwijze was: er moet 50 hectare
 natuur weg, we gaan er 75 hectare voor in
 de plaats maken en dan is het in orde. Dat is

voor Europa niet aanvaardbaar. Die natuurcompensatieregeling is in eerste instantie bedoeld om te vermijden dat bestaande natuur verloren gaat. En niet als een soort doorgeefluik van hier moet een fabriek komen, daar compenseren we voor, maar ojee daar moet een dok komen. Want dat kan ook voorkomen hè, dat een natuurcompensatiegebied op den duur ook weer moet worden gecompenseerd.”

Die interpretatie heeft de havenbaronnen al tijd vrij spel gegeven?

“Zelfs Nature en andere topwetenschappelijke tijdschriften hebben daarvoor ge-

waarschuwd en ik ben er ook niet voor dat je uw vogels en insecten zomaar verzet in functie van wat de industriële ontwikkelingen en de landbouwontwikkelingen dicteren. Sommigen noemen dat containerbiodiversiteit. Anderzijds, alles evolueert. Waarom mag natuur en de manier waarop je natuur beheert dan niet mee evolueren? Die Putten Weiden die we net gepasseerd zijn, dat gebied met zilte graslanden en zoute kwel, dat moet ook gecompenseerd worden als het moet verdwijnen. Maar jij weet evengoed als ik: zoiets kun je niet namaken. Ze willen hier vlak bij een heel systeem aanleggen met geperforeerde bui-

zen tot zoveel meter de grond in, met wat pompjes en wat ditjes en wat datjes. Dat is inderdaad studiebureaunatuur. Maar voor mij mag dat. Je moet dat niet beschouwen als vervanging maar als iets nieuws dat je maakt. Ik heb er geen moeite mee dat men eventueel natuur zou maken met maximale aandacht voor zeldzame natuurfuncties of dat nou insecten of planten of vogels zijn. Sommigen zeggen dat is fake en de natuur moet zelf de kans krijgen. Maar iedereen die met natuurbehoud bezig is weet, dat als je de natuur haar gang laat gaan, dat je dan binnen de kortste keren een bos hebt staan. En als je dus die zeldzame dingen en die open dingen wilt behouden dan moet je daarin werken zoals dat vroeger in het cultuurlandschap altijd gebeurde.”

Je bent wetenschapsjournalist en je woont midden in zo'n conflictgebied. Wat betekent dat voor je manier van werken?

“Je bent wat betrokkener natuurlijk, maar ik heb dat nooit erg gevonden die *inclusive journalism* zoals ze dat noemen. Bij Knack (Vlaams opinieweekblad, red.) zegt er wel eens een: jij met je verhalen over Doel en natuur. Maar zolang ze merken dat het gelezen wordt... Ik zit hier als een soort cross-over tussen de wetenschapsjournalist en de activist, die er het beste van probeert te maken, zowel voor de wetenschap als voor de regio en de natuur. Ik ben de enige in de media, op radio en TV die hierover met zo veel overtuiging bericht. Ik geef ook heel veel lezingen en dan voel je

dat je ermee moet blijven doorgaan. Dus ik denk wel dat ik mag zeggen dat ik een rol speel in het debat.”

“Iets wat ik met de tijd geleerd heb is dat mensen op hun ongemak zijn als je echt scherp uit de hoek komt. Ik kan een geweldige agressieve en scherpe schrijfstijl hanteren, met de voeten vooruit. Heel af en toe mag dat wel. Je jaagt mensen daarmee de boom in, maar sensibiliseren doe je niet. Dus je moet proberen om maatschappijkritische zaken zoveel mogelijk niet-confronterend te brengen. Ik schrijf elke week een column in Knack van één bladzijde over één beestje dat in Vlaanderen voorkomt, dat mag een vogel zijn, een insect of een parasietje. De ene week is dat een puur beestjesverhaal. Maar de andere week zit daar ook iets landschappelijks in of iets maatschappijkritisch of iets natuurbelouderigs, bijvoorbeeld dat het jammer is dat leeuweriken en patrijzen nu alleen nog maar in natuurgebieden zitten en niet meer op de akkers waar ze eigenlijk voor gemaakt zijn. Dat werkt geweldig goed. De lezers gaan daarin mee. Op den duur sijpelt dat door.”

Maar tasten internet en social media, bron van alternatieve feiten, jouw geloofwaardigheid als wetenschapsjournalist niet enorm aan?

“Net voordat jullie kwamen heb ik een column geschreven over dat de evolutietheorie weer overal onder vuur ligt, in Turkije, bij de feministen enzovoorts. Er is nu een boek geschreven door een Amerikaanse

feministe die vraagtekens plaatst bij het belang van testosteron in studies over het gedrag van de mens. Dat past natuurlijk niet in haar kraam, testosteron, omdat zij wil zeggen: de verschillen tussen mannen en vrouwen hebben niks met hormonen te maken, maar alles met de maatschappij die van mannen een man maakt en van vrouwen een vrouw. Dan moet je wel van die testosteron af natuurlijk. Dan denk je toch, hoe kan dat nu? Maar het boek wordt verkocht en feministen verspreiden dat idee. Via internet en social media gaat dat vele malen sneller en effectiever dan vroeger. Dat vind ik wel verontrustend. Vroeger, als je een gazet opensloeg, kreeg je van alles te zien, of je er nu mee akkoord was of niet. Nu zit je op Twitter en googlesites die constant rekening houden met wat je vroeger aanklikte. Je krijg alleen nog maar te zien waar je zelf in geïnteresseerd bent. En je leest alleen nog maar die dingen die je versterken in je eigen vooringenomenheid. Dat is een probleem aan het worden. Je ding blijven herhalen en blijven herhalen en er voor zorgen dat onzin niet het onderwijs binnensluipt, meer kun je niet doen.”

Wat is jouw droom voor dit gebied?

“Dat het grote, grensoverschrijdende Saeftinghe-project van op termijn 4.500 hectare wordt gerealiseerd. Dat moet een overstromingsgebied worden met toeristische initiatieven, vertrekkend vanaf het Verdrongen Land van Saeftinghe, via de Hedwigepolder en de Prosperpolder, tot

hier aan de voet van de kerncentrale. De mensen hoeven dan niet weg uit Doel en zijn gehuchten. Het dorp kan perfect ingekaderd worden in ecotoerisme en dergelijke. Aan dat project wordt ijverig aan gewerkt, vooral vanuit Nederland, vanuit Zeeuws-Vlaanderen. Vijftig jaar geleden had ik dat nooit durven dromen, dat ik het tegen het einde van mijn bestaan nog zou meemaken dat je ergens in een streek terecht komt, waarin er door investeringen in natuur, misschien nog ruimte komt voor zeearenden, voor visarenden, voor purperreigers. Dat de maatschappij op een bepaalde manier toch al zo tolerant is geworden voor wat ze hier robuuste natuur noemen. Dat is fantastisch.”

GEERT DE BLUST & BAREND HAZELEGER

Bibliografie Dirk Draulans

Paarse Dijen (Manteau 1989)
Gele Modder (Manteau 1991)
De Schaduw van Saddam (Manteau 1991)
Welkom in de Hel (Roularta Books 1992)
Mirjana (Atlas 1993)
De Rode Koningin (Atlas 1994)
Een Grap van God (Globe 1997)
De Mens van Morgen (Atlas 1998)
De Charme van Chaos (Atlas 2000)
Handelaar in Oorlog (Atlas 2003)
Dagboek voor mijn Dochter (Manteau 2007)
Het Succes van Slechte Seks (Manteau 2008)
Dirk Draulans' Beagle Dagboek (Manteau 2010)
Samen Voor Ons Eigen (De Bezige Bij Antwerpen 2012)
De Macht van het Minuscule (De Bezige Bij Antwerpen 2014)
In de Putten (Polis Antwerpen 2016).

